

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора
Копитко Марти Іванівни
на дисертаційну роботу Нестеренка Віталія Юрійовича
«Організаційний механізм функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану»
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка,
галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

В умовах повномасштабної військової агресії та запровадженого воєнного стану в Україні підприємства промислово-виробничого спрямування функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, ризиків і структурних обмежень. Руйнування виробничих потужностей, порушення логістичних ланцюгів, дефіцит ресурсів, кадрові втрати, енергетичні обмеження та необхідність швидкої адаптації до потреб оборонної економіки суттєво ускладнюють реалізацію традиційних управлінських моделей. За таких умов ключового значення набуває ефективний організаційний механізм функціонування підприємств, здатний забезпечити стійкість, безперервність виробничих процесів і збереження економічного потенціалу.

Підприємства промислово-виробничого спрямування виконують стратегічну роль у забезпеченні обороноздатності держави, підтриманні критичної інфраструктури та формуванні податкових надходжень. Недосконалість або інерційність організаційного механізму в таких умовах може призвести до втрати керованості, зниження виробничої ефективності та загострення соціально-економічних наслідків війни.

Дослідження організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану є своєчасним і науково обґрунтованим. Воно дозволяє сформувати теоретичні та прикладні підходи до удосконалення управлінських рішень, підвищення адаптивності підприємств і забезпечення їх сталого функціонування в екстремальних умовах сучасного розвитку економіки.

Дисертація Нестеренка В. Ю. є важливим кроком у розробці теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування та застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану.

Дисертацію виконано згідно з планами наукових досліджень Центральноукраїнського національного технічного університету в межах науково-дослідної роботи «Удосконалення механізму підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0116U001905), в якій розроблено науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму функціонування підприємств

промислово-виробничого спрямування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості. Їх теоретичною й методичною основою є сучасна економічна теорія, наукові дослідження в сфері економіки, менеджменту та практики управління господарською діяльністю підприємств. У дисертаційній роботі Нестеренка В. Ю. чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

У дисертації автор застосував широкий спектр методів теоретичного та емпіричного дослідження: індукції та дедукції, порівняння і систематизації; аналізу та синтезу; непараметричні статистичні; анкетування та експертного аналізу; моделювання; функціонального моделювання IDEF0; аналізу ієрархій (MAI); BOCR; морфологічного аналізу; графічний; абстрактно-логічний.

Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним комплексом послідовних розробок теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування та застосування організаційного механізму функціонування підприємств, що визначається необхідністю створення умов для розвитку та ефективного функціонування підприємницьких структур як основи національної економіки.

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження апробовані на двох всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади формування організаційного механізму функціонування підприємств в умовах військового стану» сформовано теоретичний базис функціонування і розвитку підприємств в умовах нестабільного середовища, що включає критичний огляд з обґрунтуванням власної позиції у трактування таких понять як «життєдіяльність підприємства», «функціональність підприємства», «розвиток підприємства», «життєвий цикл підприємства» та «нестабільність середовища» із уточненням ключових властивостей зовнішніх та внутрішніх факторів. Досліджено аспекти трансформації підприємства виходячи із рівня відхилення основних параметрів такого від попереднього рівноважного стану, зокрема приділивши належну увагу гомеостазу та проходженню точки біфуркації. Розвинуто методичний інструментарій формування організаційного механізму функціонування підприємств в умовах військового стану, що було реалізовано у вигляді моделі організаційного механізму та визначеної етапності його побудови та покращення.

У другому розділі «Комплексне аналітичне підґрунтя функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану» представлено результати виконаного тенденційного аналізу функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування з уточненням ключових загроз й нових можливостей, які стали актуальними для

підприємств харчової промисловості та машинобудування через вплив війни. На підставі застосування системного аналізу й теорії графів виконано ієрархічне впорядкування можливостей і загроз. Розроблено й апробовано в умовах підприємств промислово-виробничого спрямування науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму.

У третьому розділі «Удосконалення методичних засад застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану» обґрунтовано важливість управління організаційними змінами задля трансформації організаційного механізму задля чого розроблено, послуговуючись методом IDEF0, відповідну технологію. З'ясовано вагомість впливу кадрового забезпечення на дієвість організаційного механізму, що стало необхідної підставою для формування науково-методичного підґрунтя розвитку кадрового забезпечення й трансформації організаційного забезпечення. Послуговуючись методами BOCR та аналізу ієрархій (MAI) розроблено методичний підхід до формування оптимальної конфігурації кадрового забезпечення в цілях трансформації організаційного механізму.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в поглибленні та розвитку теоретико-методичних положень і розробленні науково-методичних рекомендацій щодо формування та застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану.

До основних положень дисертації, які містять певну наукову новизну, варто віднести:

- науково-методичний підхід до оцінювання дієвості організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах нестабільного середовища, який дозволяє ідентифікувати якісно-кількісні зміни в організаційному механізмі у співвідношенні із характером зрушень в середовищі функціонування підприємства, що створює необхідну аналітичну основу для підтримання активності й систематичного покращення такого механізму;

- модель, що визначає пріоритетність впливу можливостей і загроз на трансформацію підприємств, яка, на відміну від існуючих, розроблена на основі системного аналізу і теорії графів, що забезпечило врахування особливостей функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування з наступним ієрархічним впорядкуванням нових можливостей й модифікації пріоритетних загроз через вплив війни, та дало змогу отримати інформаційну основу для розроблення тактичних й стратегічних рішень, в тому числі в перспективі післявоєнної відбудови;

- технологію управління організаційними змінами в умовах підприємств промислово-виробничого спрямування, яка відмінна застосуванням методу функціонального моделювання IDEF0, що забезпечило цілісне бачення етапності виконання організаційних змін з наступною можливістю виконання деталізації усіх заходів, реалізація яких дає змогу здійснювати трансформацію

організаційного механізму, зокрема в частині адаптації підприємства до функціонування в умовах військового стану;

- науково-методичне підґрунтя розвитку кадрового забезпечення й трансформації організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування, яке вирізняється аналітичним обґрунтуванням змісту ключових проблем в сфері кадрового забезпечення з наступним уточненням суті складових такої системи, що забезпечило уточнення функціональної спрямованості на підтримання дієвості організаційного механізму через актуальні під час дисбалансу ринку праці заходи, зокрема в частині подолання «кадрового голоду», підвищення вмотивованості працівників та забезпечення їх професійного зростання як конкурентної переваги підприємства;

- методичний підхід до формування оптимальної конфігурації кадрового забезпечення в цілях трансформації організаційного механізму, особливістю якого є застосування методів BOCR та аналізу ієрархій (MAI), що дало можливість вибудувати порядок встановлення пріоритетності реалізації окремих складових кадрового забезпечення, дотримання якого на практиці сприяє виконанню трансформаційних змін в організаційному механізмі для приведення у відповідність до умов функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування та збільшення рівня його дієвості;

- теоретичний базис функціонування і розвитку підприємств в умовах нестабільного середовища, який відмінний визначенням змістового наповнення та логічним поєднанням сутності таких понять як «життєдіяльність підприємства», «функціонування підприємства», «розвиток підприємства» та «життєвий цикл підприємства», що уможливорює утворення цілісного бачення засад досягнення стратегічних й тактичних цілей в умовах критично високої нестабільності середовища, яка спровокована суттєвістю впливу широкого переліку зовнішніх й внутрішніх факторів;

- теоретико-методичні засади трансформації підприємств через вплив загроз, які, порівняно із відомими, визначають засади внесення якісних й кількісних змін в параметри підприємства, спричинені динамічністю й вагомістю впливу сукупності ключових факторів, зокрема таких як війна, за рахунок контрольованої реалізації гомеостазу та/або шляхом проходження точки біфуркації з переходом до «доцільного» атрактору, що забезпечує збереження цілісності й подальшу підтримку життєдіяльності такої соціально-економічної системи

- методичний інструментарій формування організаційного механізму функціонування підприємств, який вирізняється структуризацією організаційного механізму шляхом виділення статичної та складових, що у поєднанні з розробленою етапністю побудови забезпечує спроможність підтримувати необхідний темп внутрішніх змін у відповідності до зрушень в середовищі функціонування.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

За темою дисертації опубліковано 6 наукових праць: 4 статті в наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 2 наукові праці у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Дисертаційна робота Нестеренка В. Ю. є вагомим внеском у розвиток теорії і практики ведення господарської діяльності підприємствами. Наукова цінність результатів дослідження полягає у розвитку теоретико-методичних засад, які в сукупності сприяють вирішенню важливого наукового завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково-прикладних засад формування та застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану.

Представлені в дисертації результати дослідження, висновки й основні положення дозволили розробити теоретико-методичні засади і практичні рекомендації щодо підтримання дієвості організаційного механізму, що має визначальний вплив на функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результат дослідження, уможлиблюють: визначення й встановлення пріоритетності протидії ключовим загрозам та виконання випереджальних дій стосовно нових можливостей; оцінювання дієвості організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування; застосування технології управління організаційними змінами; розвиток кадрового забезпечення й трансформацію організаційного механізму.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використали такі підприємства: ТОВ ЖДТ-Сервіс (довідка № 22/05-2026 від 22.05.2026р.), ТДВ «Машинобудівний завод Коліймаш» (довідка № 01-05/2026 від 15.05.2026 р.), ТОВ «Альянс-Трейдинг» (довідка № 02/05-26-1 від 02.06.2026 р.).

Результати наукових розробок застосовуються під час викладання навчальних дисциплін «Державне регулювання економіки», «Стратегічний та інноваційний розвиток соціально-економічних систем», «Управління змінами в стратегічному та тактичному вимірі» (довідка № 33-15/1236 від 20.07.2026 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій, цілісність та логіку викладу матеріалів, необхідно відзначити і наявність певних дискусійних положень у дисертаційній роботі Нестеренка В. Ю.:

1. У підрозділі 1.1 автор обґрунтовує власне розуміння поняття «функціонування підприємства», акцентуючи увагу на «динамічній рівновазі».

Вважаємо, що значимість цього параметру потребувала більш ретельного дослідження.

2. У підрозділі 2.1 на рис. 2.8 (ст. 103) автор узагальнив та представив перелік загроз й нових можливостей, які спровоковані війною. Вважаємо виконану роботу достатньо ґрунтовною, але аспект «нових можливостей» також потрібно було врахувати в ході формування теоретико-методичних засад трансформації підприємства (підрозділ 1.2), оскільки такі також провокують збільшення флуктуацій.

3. У підрозділі 2.2 автор застосував системний аналіз та теорію графів для упорядкування ключових загроз й нових можливостей, що мали вплив на функціонування підприємств машинобудування та харчової промисловості. Позитивно оцінюємо авторську позицію щодо необхідності комплексного врахування в управлінні як загроз, так й нових можливостей. Водночас припускаємо доцільність моделювання окремо для підприємств вказаних видів.

4. На рис. 2.14 (ст. 128) уточнено методичні основи оцінювання організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування. Перелік первинних показників доцільно було доповнити поясненням змістового наповнення, засадами узгодження позицій експертів та алгоритмом виконання проміжних розрахунків.

5. На рис. 3.10 (ст. 158) представлена декомпозиція другого рівня технології управління організаційними змінами на основі моделі IDEF0. Схвалюючи спробу автора продемонструвати можливість високої деталізації кожного етапу виконання розробленої технології, вважаємо, що такий момент як «опір змінам» потрібно було розглянути ретельніше, виходячи із суттєвості впливу цього аспекту на кінцевий результат.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку й не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Нестеренка В. Ю.

Відповідність роботи вимогам дисертацій, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Нестеренка В. Ю. є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, у якій концептуально вирішено наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково-прикладних засад формування та застосування організаційного механізму функціонування підприємств промислово-виробничого спрямування в умовах військового стану.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджені результатами спостережень.

Наукові результати проведених досліджень відображені у 6 наукових публікаціях.

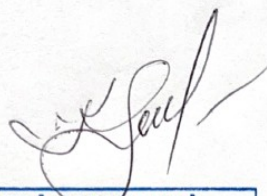
Робота виконана з дотриманням академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Нестеренка Віталія Юрійовича за своїм змістом відповідає спеціальності 051 – Економіка, вимогам Порядку підготовки

здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Нестеренко Віталій Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Опонент:

професор кафедри соціальних дисциплін
та адміністрування
Львівського державного університету
внутрішніх справ
д.е.н., професор

Марта КОПИТКО

